

У другій половині XIX - на початку XX століття земства, як органи самоврядування в Російській імперії, відіграли важливу роль у розвитку освіти та культури[2]. Одним із ключових напрямків їхньої діяльності було книгодрукування навчальної літератури. Внесок земств у цю сферу має велике значення і суттєво вплинув на формування освітнього середовища в цей період.

Земства активно фінансували видання підручників, посібників та інших навчальних матеріалів. Це було особливо важливо для забезпечення доступу до освіти широких верств населення. Земські органи виділяли значні кошти для друкарень та видавництв, спеціалізованих на виданні навчальних матеріалів. Це дозволяло забезпечити постійний потік нових книг, що використовувалися в навчальних закладах.

Окрім фінансової підтримки, земства встановлювали спеціальні комісії, які займалися вибором та редагуванням змісту книг. Ці комісії склалися зі спеціалістів у галузі освіти, вчителів, науковців та інших фахівців. Вони проводили тщательний аналіз різних видань і обирали найякісніші та науково обґрунтовані матеріали для використання у школах та інших навчальних закладах. Завдяки цьому забезпечувалась якість та науковість навчальних матеріалів[2].

Вибір та редагування змісту книг земськими комісіями було важливим етапом у процесі видання навчальної літератури. Вони гарантували актуальність та наукову достовірність матеріалів, що використовувалися для навчання. Крім того, земські комісії враховували особливості регіону, де вони функціонували, і забезпечували включення національних та культурних аспектів у навчальні матеріали.

Внесок земств у книгодрукування навчальної літератури мав значний вплив на розвиток освіти в Російській імперії. Він сприяв розширенню доступу до освіти для широких верств населення та забезпечував якісний та науковий зміст навчальних матеріалів. Завдяки діяльності земських комісій, учні та студенти отримували можливість користуватися сучасними та актуальними книгами, що сприяло їхньому освітньому розвитку.

Узагалі, внесок земств у книгодрукування навчальної літератури був великим і відіграв важливу роль у формуванні освітнього середовища в Російській імперії. Їхня фінансова підтримка, організація видавництв та друкарень сприяла поширенню навчальних матеріалів та забезпеченню доступності книг для всіх верств населення. Внесок земств у цю сферу є прикладом успішної організації та співпраці громади у розвитку освіти та культури.

Список використаних джерел

1. Полтавщина : енциклопедичний довідник / за ред. А. В. Кудрицького. Київ, 1992. С. 932.
2. Репко І. П. Питання підготовки вчителів для народних шкіл України другої половини 19-го століття. 2010. URL : http://eprints.zu.edu.ua/4063/1/Vip_49_7.pdf
3. Чернов А. Полтавський учительський інститут. До 100-річчя відкриття навчального закладу. *Рідний край*. 2014. № 1 (30). С. 185–187.

Віталій ШАФРАНОВСЬКИЙ

ОСОБЛИВОСТІ НАПОВНЕННЯ БІБЛІОТЕК ЦЕРКОВНО-ПАРАФІЯЛЬНИХ ШКІЛ УКРАЇНИ XIX – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТЬ

В 1894 році Училищна рада при Святому синоді видала розпорядження негайно розіслати духовно-моральні збірки своєї бібліотеки до трьох тисяч парафій. Цим кроком розпочинається масове відкриття безкоштовних бібліотек у церковнопарафіяльних школах. 1896 теж отримав такий комплект книг Три тисячі

читальних залів. У тому ж році на честь коронації Миколи II єпархіальне начальство ініціювало відкриття понад 900 бібліотек при храмах і парафіяльних школах. Кожен їх фонд налічував у середньому від 100 до 500 книг [3, с. 47].

Для позакласного читання бібліотеці зі спеціальної колекції надавалася духовно-моральна література, а також книги з медицини, гігієни, сільського господарства та ремесел. Фонд читання включає літературу, романи з церковної та народної історії [2, с. 136–137].

Природно, що найбільше книгозбірня в бібліотеках парафіяльних шкіл – духовно-моральна література. Каталог шкільного читального залу наповнено такими рубриками: «Біблії слов'янські і руські», «Заповіти», «Молитовник», «Літопис освіти», «Навчальні псалми», «Вступ до молоді», «Закон Божий», «Початки християнського вчення», «Історичні читання зі старих книг». Проте в читальній залі з'являлася і література (художня), яка становила близько 10-15% фондів. Великою популярністю користувалися твори О. С. Пушкіна, Г. Х. Андерсена та В. А. Жуковського [1, с. 173].

Керували окремими бібліотеками переважно особи священницького стану. Бібліотекарі мали ряд повноважень та обов'язків. До обов'язків бібліотекаря входило поповнення фондів, вчасний, без затримки, переказ коштів у ті місця або тим особам, від яких надходили книги. Ним щороку, у листопаді, складався список книг і журналів, необхідних бібліотеці, пропонувався на розгляд священнослужителів округу, які брали участь у заснуванні бібліотеки [4, с. 74]. Для замовлення книг, а також для запису надходжень та витрат коштів, внесених духовенством на книгозбірню, бібліотекарєві видавалися прошнуровані книги, скріплені підписом та печаткою благочинного, які він був зобов'язаний наприкінці кожного року представляти на ревізію двом обраним священикам [5, арк. 4].

Висновки. Незважаючи на не дуже широкий спектр вибору та переважно релігійне направлення книжок, бібліотеки при церковно-парафіяльних школах дозволяли великій кількості людей розширити свій кругозір та покращити свої знання.

Список використаних джерел

1. Крик Н. В. Окружні та церковні бібліотеки Подільської єпархії (друга половина XIX – початок XX ст.). Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Сер. : Бібліотекознавство. Книгознавство. 2013. Вип. 3. С. 171–176.
2. Начальное народное образование в Харьковской губернии за 1909 год. Х., 1912. 243 с., с. 109
3. Тацієнко В. Благочинницькі та церковні бібліотеки Київської єпархії (друга половина XIX – початок XX ст.). Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Історія. 2016. Вип. 1(1). С. 46–49.
4. Фунтикова С. П. Православные библиотеки: прошлое и настоящее. М. : МУКИ ; Профиздат, 2002. С. 74–75
5. Центральний державний історичний архів України у м. Києві, ф. 127, оп. 876, спр.666 , арк. 4.

Михайло УС

ДУХОВНА МУЗИКА ЯК ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Удосконалення змісту підготовки майбутніх учителів і формування в них педагогічної культури відповідає соціальному замовленню суспільства. Культура, яка акумулює в собі багатство естетичного та життєвого досвіду особистості, є складовою